

REZUMAT

Mecanismele economice și funcționarea optimă a acestora impun existența unui sistem de creditare modern, flexibil, corelat cu variabila sa de condiționalitate, rata dobânzii, în cadrul unui sistem bancar bazat pe criteriile de competitivitate și eficiență.

Delimitarea rolului și conexiunilor pe care creditul le generează în cadrul economiei constituie o provocare și totodată, un demers incitant de studiu. Pentru aceasta am apelat la analiza evoluțiilor și tendințelor manifestate în cadrul sistemului bancar și de credit în decursul acestei perioade de tranziție care a depășit anticipările în ceea ce privește complexitatea și durata transformărilor necesare.

Prezentarea în retrospectivă (perioada 1990-2003) a evoluțiilor sistemului bancar din România și-a dovedit utilitatea pentru stabilirea cauzalității fenomenelor derulate dar și a principalelor jaloane și obiective care se impun pentru prezent și viitor.

Drumul parcurs de sistemul bancar și de credit s-a dovedit lung și anevoios, marcat de numeroase mutații structurale și de esență, determinate de evoluțiile economiei de piață dar și de tendințele manifestate la nivel global și pe care România trebuie să le introducă în ecuația transformării pentru viitor.

Punctul de pornire l-au constituit evenimentele din 1989. Procesul de liberalizare a determinat schimbări profunde în sistemul bancar românesc iar procesul de reformă s-a înscris în obiectivele majore ale politicilor macroeconomice. Debutul reformei l-a constituit trecerea de la sistemul bancar la sistemul organizat pe două nivele: banca centrală și băncile comerciale. Moștenind carențele acumulate în anii planificării centralizate, instituțiile bancare s-au confruntat la scurt timp de la debutul procesului de restructurare cu probleme referitoare la împrumuturi neperformante (nivelul ridicat al acestora se explică îndeosebi prin scăderea puternică a producției și cererii agregate în cea mai mare parte a perioadei de reformă), management defectuos, slăbiciuni ale cadrului de reglementare și supraveghere; guvernanta internă slabă la nivelul băncilor cu capital de stat, dar și al celor private.

În primii ani, modificările au avut în vedere latura formală a lucrurilor și nu latura de fond care ar fi trebuit să vizeze întărirea financiară a băncilor, crearea condițiilor pentru acordarea creditelor după principii economice, apariția concurenței în sistemul bancar. Această latură mai mult formală a conversiei vechilor structuri bancare și lipsa concurenței a făcut să se mențină o parte din practicile anterioare caracterizate prin imobilism și non-performanță. Astfel, deficiențele s-au acumulat în timp și s-au manifestat atât din partea băncilor cu capital privat cât și a băncilor cu capital de stat (Bancorex și Banca Agricolă). Soluțiile de compromis au fost fuziunile (în cazul Bancorex), privatizările (BRD, Banc Post, Banca Agricolă) sau, atunci când a fost cazul falimentul. Prin consolidarea bancară din 1997-2000 s-a reușit evitarea unui risc sistemic dar prețul a fost pe măsură: costul intervenției statului de-a lungul perioadei de tranziție a echivalat cu 10 la sută din PIB.

În România, autoritățile au încercat de-a lungul perioadei analizate diferite tehnici de restructurare bancară. Recapitalizarea băncilor a fost aplicată cu prioritate pentru restructurarea financiară a băncilor de stat, fiind utilizată atât sub forma schimbului de obligațiuni guvernamentale contra active neperformante cât și a creșterii fondurilor proprii prin injecția directă de capital. Au fost încurajate și tehnicile descentralizate de restructurare începând cu anul 1995, când li s-a permis băncilor cu capital de stat să înființeze departamente specializate de recuperare a activelor neperformante dar lipsa de personal specializat a făcut ca eficiența acestor departamente să fie redusă. În cele din urmă, cea mai

mare parte a creditelor neperformante au fost transferate la agenția de valorificare a activelor bancare care are avantajul că permite centralizarea resurselor într-o singură entitate (ceea ce conduce la realizarea unor economii de scară și la maximizarea recuperării activelor neperformante) și permite aplicarea unor practici uniforme de recuperare și implicit, o monitorizare mai ușoară a acestora din partea guvernului.

În ciuda deficiențelor manifestate, anii parcurși au fost marcați și de importante progrese în domeniul bancar. Astfel, sub aspect cantitativ, numărul băncilor a crescut de la 12 în anul 1990 la 38 de instituții bancare în prezent. În ciuda acestei creșteri numerice, sectorul bancar românesc continuă să se caracterizeze printr-un grad relativ ridicat de concentrare. Concentrarea trebuie privită în legătură directă cu mărimea sistemului, cu gradul de dezvoltare al pieței raportat la cererea existentă și cu competiția încă redusă la nivelul operatorilor bancari - ceea ce se traduce, în cele din urmă, prin lipsa diversității produselor și serviciilor bancare și a specializării instituțiilor financiar-bancare. De fapt, una din caracteristicile principale ale instituțiilor de credit a fost și rămâne universalitatea operațiunilor desfășurate. Totuși, de curând s-a făcut primul pas pe linia specializării bancare în țara noastră, prin înființarea primei bănci specializate (Raiffeisen - Banca pentru Locuințe). De altfel, experiența altor țări demonstrează că un domeniu important în care băncile specializate ar putea să-și extindă activitatea îl reprezintă atragerea de economii.

Pe un alt plan, sau făcut progrese importante și în plan legislativ, prin conturarea cadrului legal și instituțional de funcționare al băncilor (adoptarea în anul 1991 a legii bancare și a legii privind statului Băncii Naționale a României). Trebuie totuși precizat că procesul de reformă a sistemului bancar (juridic și instituțional), precum și politica de consolidare a sistemului au purtat amprenta dependenței puternice a sistemului bancar de evoluțiile din sectorul real (dinamica producției și restructurarea întreprinderilor). Pe de o parte, măsurile de reformă ale sistemului au fost coordonate cu standardele europene în materie (în ceea ce privește reglementarea și supravegherea bancară). Pe de altă parte, implementarea efectivă a regulilor prudențiale a constituit, până spre sfârșitul deceniului, o slăbiciune evidentă. Insuficienta clasificare și provizionare a creditelor (și neprovizionarea împotriva altor riscuri decât cele de credit) a ecranat adevărata situație financiară a băncilor și a permis acumularea de credite neperformante și decapitalizarea tot mai accentuată a unor bănci mari.

Analiza reformei sistemului bancar românesc de-a lungul a aproape un deceniu și jumătate relevă multiple transformări juridice, instituționale și structurale. Se desprind câteva concluzii importante care privesc starea actuală a sistemului bancar din România:

- ◆ sistemul bancar asigură cea mai mare parte din intermedierea financiară din România. În același timp, intermedierea financiară (masa monetară și creditul neguvernamental în raport cu PIB) este scăzută (sub 10% din PIB în 2003), reflectând persistența dobânzilor nominale ridicate, nivelul scăzut al investițiilor, situația financiară în general critică a întreprinderilor cu capital de stat. Remonetizarea, inclusiv creșterea creditului privat, este un proces de durată, asociat cu restructurarea microeconomică, stabilizarea macroeconomică și consolidarea sistemului bancar;

- ◆ sistemul bancar realizează intermedierea financiară la un cost foarte mare, atestat de nivelul ridicat al marjei de dobândă. Acest fapt se explică îndeosebi prin performanța slabă a activelor (credite neperformante) dar și prin cheltuielile operaționale mari, inclusiv a celor cu personalul;

- ◆ s-a creat în mare proporție un cadru juridic modern care reglementează activitatea bancară și se urmărește în permanență alinierea la prevederile directivelor comunitare, prin emiterea de ordonanțe de urgență, pentru a se obține un grad cât mai ridicat de compatibilitate cu reglementările similare europene și cele mai bune practici internaționale. Totuși, nu în

toate circumstanțele un cadru legal înseamnă și o funcționare a sistemului, după cum a demonstrat practica bancară;

◆ sistemul bancar este încă de dimensiuni modeste, evaluat prin prisma raportului active/PIB, care la sfârșitul anului 2003 se situa la numai 32,6% față de aproximativ 200 % în zona euro. Deși nu există un număr foarte mare de bănci pe piață, ele au devenit din ce în ce mai eficiente fapt datorat și creșterii ponderii băncilor și capitalurilor străine în peisajul bancar românesc. Băncile străine au adus nu numai capitaluri în România dar și tehnologie și performanță, o înclinare în mai mare măsură a activității lor către public și către calitatea serviciilor;

◆ deplasarea centrului de greutate al sistemului bancar de la băncile cu capital de stat la băncile cu capital privat; în urma privatizării BCR ce anticipează că ponderea sectorului privat va ajunge la peste 80% în cadrul sistemului bancar din România;

◆ sectorul bancar tinde să se maturizeze, în termeni de competitivitate, mai repede decât celelalte sectoare ale economiei având în vedere cel puțin două aspecte: fiind practic o "creație" recentă, acest sector are structuri mai flexibile, care îi permit să se dezvolte odată cu piața pe care acționează, în același timp este mai accesibil penetrării capitalului străin;

◆ datorită specificului său de activitate, este mai expus presiunilor pe care progresul tehnic le generează la nivelul ofertei și distribuției de servicii și este în mai mare măsură dependent de încrederea opiniei publice, ceea ce obligă la performanțe durabile;

◆ conform legii, BNR dispune de o independență relativ mare a deciziilor de politică monetară și valutară, conducerea acesteia nefiind sub influența factorilor politici. Statuată din punct de vedere legislativ, autonomia băncii centrale este confirmată și de practică; renunțarea la politica de creditare sectorială este un indiciu că Banca Națională a dobândit o autonomie destul de largă;

◆ îmbunătățirea calității sistemului bancar, accentuată după anul 2001, s-a realizat în direcția capitalizării și performanțelor financiare ale băncilor, BNR continuând îmbunătățirea normelor prudențiale în activitatea de supraveghere. Desigur, nu s-a ajuns încă la un sistem financiar-bancar bine dezvoltat și nu s-a înlăturat riscul unei destabilizări a sistemului bancar;

◆ convergența structurilor financiar-bancare va conduce la creșterea complexității pachetelor de produse și servicii bancare, ceea ce va evidenția o accentuare a avantajelor competitive la nivelul structurilor de grup. Concomitent cu creșterea gradului de intermediere financiară și consolidarea trendului pozitiv al indicatorilor macroeconomici, va fi majorat orizontul de maturitate al depozitelor atrase de la clientela nebancaară, cât și la susținerea financiară a unor proiecte complexe, prin finanțări structurale cu scadențe din ce în ce mai lungi, ceea ce va stimula mediul investițional din România;

◆ creșterea concurenței în sectorul bancar determină tot mai multe bănci să-și îndrepte atenția spre oportunitățile pe care le oferă piața de capital, asigurări, leasing. În ultimii ani, se manifestă o tendință în creștere de plasare a investițiilor de capital în societăți care operează pe aceste piețe, băncile folosindu-și propria marcă pentru a impune în fața clienților subsidiarele astfel create.

Directiile de dezvoltare a sistemului bancar și de credit din România trebuie să aibă în vedere transformările majore intervenite în sectorul bancar mondial și european sub influența tendinței de globalizare și internaționalizare la nivel mondial. Manifestarea acestor tendințe înseamnă pentru băncile românești tot atâtea provocări:

- instabilitate financiară a piețelor emergente;
- tendința de agregare a intereselor economice prin formarea de blocuri comerciale, caracterizate prin libera circulație a mărfurilor, serviciilor și capitalului;

- tendința de concentrare la nivel bancar prin fuziuni, achiziții și acorduri de cooperare;
- internaționalizarea operațiunilor și rețelelor teritoriale ale marilor bănci;
- manifestarea procesului de dezintermediere care definește posibilitatea operatorilor economici de a acționa direct pe piețele financiare fără a mai recurge la intermediari bancari, pentru efectuarea operațiunilor de împrumut și plasare;
- manifestarea procesului de dereglementare prin care banca centrală nu mai intervine direct în activitatea băncilor comerciale prin stabilirea de plafoane ale dobânzilor și prin normarea unor categorii de operațiuni, ci indirect, prin implementarea unor decizii de politică monetară care determină băncile să efectueze anumite corecturi ale propriilor strategii și politici.

Apreciem că posibilele răspunsuri la nivelul sistemului bancar și de credit din România în fața tendințelor care se manifestă în prezent, la nivel european și mondial ar trebui să vizeze:

- concentrarea capitalului și consolidarea entităților existente;
- potențialul impresionant de creștere a utilizării serviciilor și produselor bancare pe fondul unui grad relativ scăzut de intermediere financiară va conduce la intensificarea concurenței în sistem pentru acapararea cotelor de piață, ceea ce va determina ajustări sau chiar noi strategii bancare de abordare a clientelei;
- consolidarea structurilor de grup financiar-bancar prin procese de fuziuni și achiziții. Entitățile nou create vor încerca să câștige cote de piață cât mai semnificative în domenii cu perspective deosebite, precum asigurări, leasing, brokeraj, asset management, credite ipotecare, fonduri de pensii private - activități care la bază au relații de tip retail;
- creșterea gradului de inovație prin crearea unor noi produse și servicii bancare (electronic Banking, Internet Banking, mobile-banking) cu efecte asupra creșterii productivității muncii, urmare a reducerii personalului și a creșterii operațiunilor procesate.

Totuși, trebuie avut în vedere că evoluția spre banca viitorului nu este aceeași pentru toate țările lumii, particularitățile evoluției sistemului bancar din fiecare țară fiind legate de dinamica și specificitatea sistemului economic național. Elementul comun îl reprezintă doar profunzimea și amploarea schimbării.

O ilustrare la dimensiuni reduse a procesului de globalizare o reprezintă și Uniunea Europeană iar România se dorește a fi parte integrantă a concernului european al dezvoltării. Sistemul bancar reprezintă nu numai un factor de echilibru și dezvoltare a economiei, dar și un catalizator al integrării acesteia în structurile europene. De aceea, procesul de consolidare a sistemului bancar din România se va accelera în perspectiva integrării în Uniunea Europeană. Activitatea sa are o componentă externă deosebit de importantă datorită relațiilor de parteneriat pe care le stabilește cu băncile corespondente străine. Această deschidere spre piețele financiare internaționale reprezintă un stimulent real pentru ajustarea propriilor structuri funcționale la modificările care se produc la nivelul sistemului mondial.

Un pas important în vederea integrării la Uniunea Europeană s-a făcut prin finalizarea alinierii cadrului legislativ în domeniul instituțiilor de credit la prevederile directivelor UE prin adoptarea noii Legii bancare și a Legii privind Statutul BNR. Acordarea statutului de economie de piață funcțională reprezintă un nou argument favorabil în perspectiva integrării.

De fapt, măsurile de reformă în domeniul bancar, în plan legislativ și instituțional converg spre același obiectiv având ca termen anul 2007, integrarea în structurile Uniunii Europene. În contextul integrării în UE, apreciem că se impune realizarea unor deziderate care vizează, în principal, următoarele:

a) Întărirea disciplinei de piață. În acest sens, sistemul de reglementare bancară trebuie să întărească disciplina de piață nu să o înlocuiască, oferind mai multe stimulente decât în prezent. Autoritățile trebuie să întărească disciplina de piață prin măsuri care să vizeze următoarele aspecte:

? îmbunătățirea calității, periodicității și a relevanței informației utilizate de participanții pe piață pentru a evalua performanțele și situația financiară a instituțiilor bancare. În acest sens, se recomandă ca întocmirea situațiilor financiare ale băncilor să fie făcute în conformitate cu reglementările armonizate cu standardele contabile internaționale și Directiva a IV-a a UE;

? banca centrală să încurajeze inițiativele private pe linia îmbunătățirii transparenței financiare a băncilor prin facilitarea încheierii unor acorduri între bănci și încurajarea utilizării standardelor și definițiilor din raportările prudențiale pentru a se asigura comparabilitatea informației difuzate publicului;

? Banca Națională a României să vegheze în permanență ca practicile de clasificare a împrumuturilor și de provizionare să reflecte estimări corecte ale valorii creanțelor și riscului contrapartidelor.

b) Dispozitivul de siguranță implementat pentru a reduce riscul de criză sistemică trebuie să minimizeze riscul moral prin limitarea protecției sau prin stabilirea unei legături cât mai exacte între costul protecției și nivelul riscului. În acest sens se recomandă luarea următoarelor măsuri:

? limitarea nivelului dobânzii garantate. Această măsură va trebui să aibă în vedere limitarea dobânzii garantate la nivelul dobânzii medii pe sistemul bancar. Prin aceasta, se va descuraja expansiunea băncilor slabe care oferă dobânzi ridicate pentru a atrage fonduri în dauna băncilor puternice;

? introducerea co-răspunderii. În acest sens, se impune stabilirea unui plafon în limita căruia garanțiile constituite (la Fondul de Garantare al Depozitelor în sistemul bancar) să fie integrale, iar pentru sumele care depășesc plafonul, introducerea de coeficienți progresivi de co-răspundere;

? îmbunătățirea sistemului de contribuții variabile în funcție de risc. Sistemul românesc privind contribuțiile variabile în funcție de risc trebuie să reflecte cât mai bine profilul de risc al băncilor. Se recomandă, introducerea, alături de factorii cantitativi utilizați în prezent, a unor factori calitativi (de exemplu, ratinguri de examinare a băncilor). În privința factorilor cantitativi, sistemul actual poate fi îmbunătățit prin introducerea unei noi categorii de risc care să se refere la concentrarea activelor și prin utilizarea mai multor indicatori de solvabilitate;

? condiționarea asistenței de lichiditate de urgență. Sprijinul financiar de ultimă instanță trebuie să fie întotdeauna subordonat anumitor condiții care să permită evitarea acumulării de pierderi de către banca centrală.

c) Întărirea reglementărilor și supravegherii prudențiale. Pentru supravegherea bancară, standardele sunt stabilite de Comitetul de la Basel privind supravegherea bancară (Basel Core Principles). Considerăm că principalele măsuri care trebuie implementate pentru asigurarea stabilității sistemului bancar sunt:

→ îmbunătățirea sistemului de autorizare bancară;

→ îmbunătățirea guvernanței corporatiste a băncilor, domeniu în care trebuie delimitat cadrul privind controlul acționarilor, precum și perfecționarea sistemelor de control intern a băncilor;

→ autoritatea de supraveghere să solicite băncilor să dețină fonduri proprii care să corespundă nivelului de risc asumat de acestea. Cerințele de fonduri proprii trebuie să acopere

nu numai riscul de credit ci și riscul de piață, riscul operațional și riscul de rată a dobânzii din portofoliul bancar;

→ introducerea supravegherii pe o bază consolidată pentru a se cunoaște riscurile la care este expusă o instituție bancară membră a unui grup.

Provocările generate de globalizare și internaționalizarea bancară aduc elemente noi în planul obiectivelor care se impun în vederea restructurării și eficientizării sistemului de creditare din România.

Procesul de creditare s-a aflat în permanență în atenția autorităților datorită implicațiilor profunde pe care activitatea de creditare le poate genera în cadrul economiei dar și prin prisma faptului că o gestiune corespunzătoare a creditului poate determina dezvoltarea sau eșecul instituțiilor de credit. Am considerat că analiza evoluției în timp (perioada 1990-2003) a creditelor acordate de băncile românești ne va permite să surprindem cele mai importante tendințe manifestate în acest domeniu, disfuncționalitățile apărute și pe această bază să putem trasa obiectivele actuale și de perspectivă în domeniul creditării.

În țara noastră s-a urmărit, într-o primă fază, crearea unui mecanism de creditare adaptabil la condițiile în continuă transformare din economia națională. Astfel, s-au impus reconsiderări de esență și în modul de abordare a funcțiilor atribuite creditului (funcția de repartiție și funcția de emisiune) prin asigurarea unui raport optim între natura, caracterul, durata de utilizare a resurselor bănești și destinația creditelor. În acest context, a apărut necesitatea capitalizării băncilor datorită existenței împrumuturilor neasigurate în totalitate.

Punerea bazelor creditului economiei de piață a impus și noi măsuri privind acțiunea de negociere a creditului prin delimitarea mai riguroasă a atribuțiilor debitorilor și creditorilor. De asemenea, tranziția la economia de piață a impus mutații în planul tehnicilor bancare care erau în discordanță cu principiile creditării în economia de piață precum și reconsiderarea modalităților de apreciere a bonității clienților băncii care să vizeze nu doar perioada expirată ci și perioadele viitoare.

În ciuda acestor evoluții, sistemul de creditare a băncilor comerciale nu a funcționat la parametri ceruți de necesitatea acoperirii cu resurse a economiei naționale. Cauzele care au influențat negativ activitatea de creditare în perioada de tranziție sunt de natură complexă și trebuie privite în strânsă corelație cu contextul macroeconomic și evoluția sistemului bancar. Astfel, gradul relativ lent de restructurare al economiei; întârzierea procesului de privatizare și restructurare a băncilor comerciale; costurile ridicate ale creditului; prezența masivă a arieratelor; managementul defectuos a riscurilor din activitatea de creditare bancară; practicarea unor rate înalte ale dobânzilor au avut rolul de frână în activitatea investițională și de producție pentru creditele acordate, aspect care a determinat prioritatea deținută de creditul pe termen scurt și locul modest al creditului pe termen mediu și lung mai ales în prima parte a perioadei de tranziție.

Începând din anul 2000, tendințele de creștere economică, consolidarea echilibrelor macroeconomice, accelerarea privatizării și o mai mare stabilitate a sistemului bancar au condus la o intensificare a activității de creditare în economia românească. Creșterea volumului creditului neguvernamental în ultimii ani reprezintă un argument în favoarea acestei afirmații. Dar evoluția ascendentă trebuie să se producă în condițiile unei expansiuni economice în termeni reali, într-un ritm care să devanseze ritmul de creștere al produsului intern brut și să nu fie de natură inflaționistă.

De asemenea, apreciem ca semnificativă intensificarea preocupărilor Băncii Naționale a României din ultimii ani pe linia reglementărilor prudentiale care au condus la o asanare a creditelor neperformante.

Evoluțiile pozitive înregistrate în economie au fost acompaniate de o reducere a nivelului dobânzilor active, prin dezinflație, care, chiar dacă influențează, în sensul reducerii,

marja de profitabilitate bancară, exprimată în termeni nominali, reprezintă soluția viabilă pentru relansarea activității investiționale și de producție.

Pentru o revigorare a eficienței creditelor bancare, a fost necesară o orientare nouă spre piața de retail, care prezintă avantajul că populația reprezintă, în general, un client solvabil și fidel.

Un rol decisiv în procesul de trecere la eficientizarea activității bancare și stimularea activității de creditare l-a constituit restrângerea arieratelor din economie și o impulsioneare a încasărilor pentru furnizorii de utilități, care să contribuie la reducerea blocajului financiar. Prin restrângerea blocajului financiar și a arieratelor se creează premisele pentru o însănătoșire a climatului bancar, inclusiv a calității creditelor acordate și o situație pe un plan superior a calității managementului bancar.

Considerăm că, în paralel cu îmbunătățirea stării economiei românești, cu accelerarea procesului de privatizare (inclusiv în domeniul bancar), pentru eficientizarea activității de creditare din România se impun următoarele măsuri:

- conturarea unor strategii bancare viabile privind politicile promovate: adoptarea deciziilor, gestionarea creditelor, a produselor și serviciilor bancare; acceptarea riscurilor; comportamentul pe plan concurențial; dezvoltarea în perspectivă;

- stabilirea de dobânzi diferențiate pe categorii de clienți pentru a putea susține cu prioritate unele sectoare ale economiei naționale;

- simplificarea procedurilor, recurgerea la soluții flexibile, în ceea ce privește garantarea creditelor, dar cu respectarea deplină a principiului prudențialității;

- continua preocupare de creștere permanentă a calității portofoliului de credite;

- reducerea ponderii creditelor neperformante în totalul creditelor din portofoliu.

Apreciem că modalitățile de realizare ar fi: controlul respectării normelor și reglementărilor băncii în domeniul creditării; (plafonarea creditelor pe categorii de performanță) consiliere din partea băncii pentru ridicarea nivelului de performanță a întreprinderii creditate;

- recurgerea la procedura sindicalizării creditelor de volume mari;

- reducerea marjelor de dobândă ca urmare a creșterii concurenței de pe piața bancară;

- consolidarea structurii de tip supermarket financiar-bancar care va contribui la diversificarea produselor financiare, diversificarea canalelor de distribuție, descreșterea numărului de jucători și intensificarea competiției;

- creșterea complexității pachetelor de produse și servicii integrate oferite atât persoanelor fizice, cât și persoanelor juridice, prin intermediul pachetelor bancare integrate, ce constituie apanajul unor structuri de grup financiar-bancar;

- implementarea pe scară largă a sistemului informatic integrat care să conducă la analiza și urmărirea portofoliului de credite și asigurarea competitivității băncii.

- creșterea calității serviciilor în activitatea de creditare;

- promovarea unei game noi și diversificate de produse și servicii bancare (e-banking, Internet-banking, phone-banking, m-banking).

Performanțele băncilor și a activității de creditare sunt corelate cu riscurile pe care operațiunile desfășurate le pot genera. În cadrul riscurilor cu care se confruntă instituțiile bancare, un loc important îl reprezintă riscul de creditare.

În acest sens, abordarea problematicii gestionării riscului de creditare am făcut-o pe baza principiilor care asigură luarea în considerare a tuturor aspectelor financiare sau nefinanciare care au impact asupra clientului, a activității sale, a profitului și a capacității sale de rambursare a creditului și anume: caracter, capacitate, capital, colateral, condiții, control.

Eforturile depuse în perioada 1998-2000 pe linia asanării și consolidării sectorului

bancar și-au dovedit utilitatea în anii care au urmat și sistemul bancar din România se apropie tot mai mult din punct de vedere prudential de cerințele impuse de integrarea europeană. Astfel, analiza principalilor indicatori de evaluare a riscului și prudentialității indică tendințe pozitive ceea ce reflectă:

- ✓ bună capitalizare a sistemului bancar;
- ✓ expansiunea activului bilanțier agregat;
- ✓ creșterea calității managementului bancar;
- ✓ diminuarea în ultimul an a ecartului dintre dobânzile active și cele pasive;
- ✓ activitate de supraveghere bancară adecvată.

Dinamica activității de creditare nu a afectat soliditatea sistemului bancar, indicatorii de prudentialitate - rata de solvabilitate înaltă (circa 20%), lichiditatea ridicată (peste 3%), nivelul gestionabil al creditelor neperformante (sub 1 la sută din portofoliul de credite al băncilor) - indicând o rezistență considerabilă la șocuri.

Banca Națională a României, ca autoritate de supraveghere a sistemului bancar, a acționat în ultima perioadă în vederea asigurării unui echilibru între două obiective potențial contradictorii, pe de o parte, menținerea unui ritm ridicat de creștere a intermedierei bancare, și, pe de altă parte, menținerea sănătății financiare a sistemului bancar, în vederea asigurării unei creșteri substanțiale pe termen lung. Astfel, în cadrul orientărilor prioritare ale autorității de supraveghere din ultima perioadă s-au situat:

! identificarea unor eventuale lacune în procesul de administrare de către băncile comerciale a principalelor riscuri bancare (de credit, lichiditate, piață, operațional, reputațional);

! reglementarea cadrului legal privind organizarea activității și sistemul de control intern al băncilor, administrarea riscurilor semnificative;

! aplicarea reglementărilor privind standardele de cunoaștere a clientelei precum și cele de clasificare și provizionare a creditelor prin introducerea unor criterii mai exigente; supravegherea consolidată a băncilor (începând cu anul 2004).

În condițiile în care managementul riscului reprezintă în prezent o provocare pentru sistemul bancar românesc, apreciem că alinierea instituțiilor românești de credit la noile prevederi ale acordului Basel II devine un deziderat al perioadei imediat următoare.

Obiectivul fundamental al instituțiilor de credit, ca și al oricărei entități economice, îl reprezintă, obținerea de profit. În acest context, măsurarea câștigurilor și gestionarea riscurilor prezintă o importanță deosebită în aprecierea calității activității, a performanțelor acesteia. Analiza indicatorilor de performanță bancară indică faptul că rentabilitatea în sistemul bancar s-a menținut la un nivel ridicat, chiar în condițiile în care marja de dobândă a înregistrat niveluri ridicate, iar gradul de competiție din sistem s-a menținut scăzut.

Și pentru viitor, previziunile privind profitabilitatea în sistemul bancar sunt favorabile deoarece, în contextul apropierei de momentul aderării țării noastre la Uniunea Europeană, se anticipează o dezvoltare a cadrului de afaceri prin atragerea de fluxuri de capital străin și investiții și derularea fondurilor direcționate de UE prin intermediul instituțiilor de credit.

Totuși perspectivele optimiste și relativa stabilitate actuală a sistemului bancar și de credit nu trebuie să diminueze eforturile conjugate și susținute pe linia restructurării, reformei și privatizării. În plus, cadrul macroeconomic sigur și reglementările legislative coerente devin condiționalități ale unui cadru favorabil acestui demers.

În concluzie, trebuie să admitem că valențele multiple și complexitatea problematicii creditului conferă opiniilor exprimate un caracter ipotetic și desigur, perfectibil.